

יוצאים להלחם עם היצר הרע בחדש אלול

[א] כי תצא למלחמה על איבך

כתיב "כי תצא למלחמה על איבך וגו'" (דברים כ"א, י'), ואיתא בזוהר החדש (כי תצא דף נו.), כי תצא למלחמה על אויבך דא איהו יצה"ר דאנן צריכין למיפק לקבליה במלין דאורייתא ולקטרגא ליה וכדין יתמסר צידא וכו' ע"כ. הרי שהזה"ק מפרש שפרשה זו קאי על המלחמה עם היצה"ר, והביא צ"ס שפתי לדיק (פר' שופטים אות מ"ו) צ"ס הר"ר צנוס מפשיסחא שבזמנינו גם הפשוטו של מקרא קאי לא רק על המלחמה עם האויב שמצחוץ, אלא גם על המלחמה עם היצר הרע, שהוא האויב שמצפניס. ובחדש אלול אנו קוראים פרשת מלחמה שבתקופה הזאת צדוקא אנו נמצאים בצמנע המלחמה עם היצר הרע וכמו שאנו אומרים בלודד ה' אורי, "אם תקום עלי מלחמה בזאת אני צוטח" (תהלים כ"ז, ג'). וכתב צ"ס חיים עה"ת (שם) שהעבודה העיקרית במלחמת היצר הוא קודם כל להכיר שיש כאן מלחמה, ושהיצר הרע מנסה לפתות אותנו תמיד ולמשוך ולדחוף אותנו להיכשל, שבלי הכרה זו אין לנו סיכוי להצליח. והצעלי מוסר נתנו משל למה הדבר דומה, לאדם שצף על רפסודה צנהר שליו צקרוצ לציתו, אך שוב נרדס לכמה שעות. כשהוא מתעורר, צודאי ימצא את עצמו רחוק ממקומו המקורי כיון שזרס המיס תמיד דוחק עליו להציאו למטה, ועכשיו זה יקח הרצה כח וזמן לשוב ולחזור לציתו. ואילו היה נשאר ער צמשך ההפלגה, להשיגח על זרימת המיס ולתקן את דרכו צמשך הטיוול, הוא היה יכול לעלות ולחזור לציתו צקל. וכמו שזרימת המיס תמיד דוחף ומושך אותו למטה, כן היצה"ר לוחס ועוצד נגדנו צלי הפסק. ורק אם אנחנו מכירים את זה ומשתדלים להפילו ולסכל אותו אז אנו יכולים לנצח במלחמה היקודי הזאת.

ואפילו רמזו צפרשה זו שהאופן שמועיל ביותר צהאי מלחמה עם היצה"ר הוא לצאת להלחם צשציתה מקדימה ושלא לחכות עד שחגיע המלחמה לגבולתינו. דכתיב צפר' כי תצא "כי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלקיך צידך ושצית שציו" (שם).

ומשמע מכאן שאם אנו רק יוצאים להלחם כנגד האויב אז הקצ"ה מצטיח לנו שנצליח. אבל עוד כתיב צפ' צהעלותך "וכי תצאו מלחמה צארצכס על הצר הצורר אתכס והרעותם צחצורות ונזכרתם לפני ה' אלוקיכס ונושעתם מאויצכס" (צמדצר י', ט'). ומצואר מכאן שאנו צריכין להריע צחצורות ולהרבות צתפילה כדי לנצח את האויב, ולא סגי רק אם יציאה להלחם בלבד. וצ"ס שם משמאל (כי תצא תר"פ) הביא צשס האדמו"ר מקאצק שציאר שצפר' צהעלותך האויב חוקף את ישראל צתוך ארצס וכדכתיב "וכי תצאו מלחמה צארצכס", וצכה"ג שכבר הגיע האויב לארצינו הרי אנו צריכים לתפילות צקשות וישועות כדי להכניע אותו ולגרשו. אבל צפר' כי תצא, שאנו יוצאים להלחם עם האויב צארצו קודם שהשיג דריסת הרגל בגבולתינו וכדכתיב "כי תצא למלחמה על איבך", אז נוצחין צפשיטות, ואין צריכים תרעות, חצורות, וישועות. וצ"ס מוסיף והולך (חנוכה עמ' צ"ה) להאדמו"ר מטאלנא שליט"א הביא צשס הצית ישראל ז"ל שזה היה החילוק בין צ' המלחמות שהיו צארה"ק, מלחמת ששת הימים ומלחמת יוה"כ. צבמלחמת ששת הימים יצאו להלחם עם הישמעאלים צארצותם שלהם, ואז היה נצחון גדול ומיד, ואילו צמלחמת יום כפור שהישמעאלים כבר היו צתוך ארץ ישראל אז היה צאמת קשה מאוד לנצחם.

וצ"ל זה אנו צריכים להלחם עם היצה"ר בכל שנה, להקדים לצאת ולהלחם כנגדו צחדש אלול, צתורת שציתה מקדימה, ושלא להמתין עד ימי הדין ממש כשכבר פרץ היצה"ר לחוך ארצינו, שצאותה שעה תהיה קשה ביותר להפילו ולהצדיו. צפר' ראה כתיב "ראה אנכי נותן לפניכס היום צרכה וקללה וגו'" (דברים י"א, כ"ו), אבל צפר' נצבים כתיב "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע" (דברים ל', ט"ו). ויש להצין אמאי מעיקרא צפר' ראה הצ' דרכים שפתוחים לפנינו הוי צרכה וקללה, אך צפר' נצבים המצב החמיר ביותר, ועכשיו הצחירה אינו צן צרכה וקללה אלא צין חיים ומות. וצמשך חכמה (ל', י"א) תי' שצין הני צ' התראות נאמר מצות תשובה וכדכתיב "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך

היום וגו' (שם), ופי' הרמב"ן (שם) שקאי על מלות תשובה. וכיון שנאמר מלות תשובה, הלא נחגדל החשבון, שהיה יכול לשבז ולא שב, וזה עזירה יותר גדול ונתהוה מצרכה וקללה לחיים ומות. כי אם לא שב, אז מהקללה נעשית מות חלילה, שכאשר אמר לו שישב ולא שב, העול יותר גדול. אבל יש להוסיף ולבאר שהשינוי מחמת שאנו נוהגים לקראות פרשת ראה בתחילת חדש אלול ופרשת נצבים מיד קודם ראש השנה. וזה כדי למדנו שאם יקבל האדם על עצמו לעשות תשובה בתחילת חדש אלול אז תהיה קל יותר משאם ימתין עד סוף החדש בשעה שהדיון והיכוח על גורלו לשנה הבאה כבר התחיל. ולכן אע"ג שמעיקרא בתחילת חדש אלול היה הבחירה בין צרכה וקללה, בסוף החודש, הצרירות התמעטו עד שאינו פתוח לפנינו אלא חיים ומות.

ב] וידו אחזת בעקב עשו

והנה השפת אמת (שלח תר"ס) הביא מהזוה"ק (יתרו עה:): שמעיקרא יעקב ועשו חילקו ביניהם את י"ב חדשי השנה, ויעקב נטל ניסן אייר וסיון, ולכן היה בהן הנלחם ישראל ביציאת מצרים וצמתן תורה, ועשו לקח חדשי תמוז אב ואלול, שבהן נשתצרו הלוחות וחטאו המרגלים. אמנם אח"כ יעקב נטל מחלקו של עשו בעל כרחו את חדש אלול כדי שיהיה שהות לבני ישראל לעשות תשובה קודם ימי הדין. ובס' שער המלך, להג"ר מרדכי בן שמואל אב"ד וייעלקאצ'י, (שער א' פרק ו') כתב שידע יעקב אבינו ש"הילדים רכים והנאץ והצקר עלות עלי" (בראשית ל"ג, י"ג), כלומר שנשמות בני ישראל רכים, והם אינם יכולים לעשות תשובה ביום אחד של ראש השנה וכדכתיב "ודפקום יום אחד ומתו כל הנאץ" (שם). אלא הם סומכים על יעקב אביהם שהוא יפתח להם שערי תשובה. ולכן יעקב הוסיף לבניי חדש אלול כדי שיהיה להם זמן לתקן את עצמם קודם הגעת ימי הדין, וכדכתיב "ו'אני א'תנהלה ל'אטי ל'רגל הילדים" (שם י"ד), שהוא ראשי תיבות אלול, וגם "ל'א'ט'י" הוא ראשי תיבות, ל'ימים של חדש אלול, א' תשרי שהוא ר"ה, ט' ימים שבין ר"ה ויוה"כ, וי' ימים בין יוה"כ והושענא רבה, "עד אשר אבא אל אדוני" (שם), כלומר יש תקופה ארוכה של תשובה קודם שיגמור עליהם את הדין. ובס' אגרה דכלה (בראשית ד"ה הוא יסופך ראש) ובס' בני יששכר (תמוז אב מאמר א' אות ו') הביא מהמגלה עמוקות (בחקתי ד"ה אז תרצה, ואתחנן אופן ק"ו) שעש"ו הוא מלשון עשיה שנולד גמרו בשערו, ואם כן היה מן הראוי לקרוא שמו עשו"י ביו"ד לבסוף. ויעקב נקרא על שם "וידו אחזת בעקב עשו" (בראשית כ"ה, כ"ו), ואם כן היה מן הראוי לקרוא שמו

עק"ב. אך יעקב נטל היו"ד מסוף שמו של עש"ו ושם אותו בתחלת שמו יעק"ב. וזה הפירוש "ויד"ו אחזת בעקב עשו", כלומר ואת יו"ד שהיא בעקב ובסוף שמו של עשו, עשה יעקב ראש ועטרה לשמו ולכן נקרא שמו יעקב עס יו"ד. והאות יו"ד של יעק"ב מרמזו לחדש אלול שבו מתקנים את הקלקול של שבירת הלוחות שהיה בהן עק"ב תיבות, וחטא המרגלים שאירע (במדבר י"ג, כ') בימי צבורי "ענבי"ס" שהוא בגימ' עק"ב. ובכל שנה נערכת מלחמה זו, שעשו והיצה"ר רוצים שאלול יהיה בחלקם ויעקב אבינו לוחם כנגדם לתפסו כדי לאפשר לבניי לעשות תשובה ראיה ושלמה. ומלחמה זו מתרחש בתוך האדם עצמו בכל שנה צבוא חדש אלול, ובידו לבחור האם יתבטל מן המלחמה ויכנס חדש אלול בחלקו של עשו רח"ל, או ילחם לעשות תשובה ויתגבר על היצה"ר ויכנס חדש אלול לחלקו של יעקב, ומכ"מ בכל אופן צריך האדם לידע שנדרשת ממנו צוה מלחמה.

ג] ושבית שבי

אך אם פרשה זו קאי על מלחמת היצר, יש להבין היאך שייך כאן המושג של פדיון שבויים וכדכתיב "ושבית שביו". ובס' הלקח והלבוב (חדש אלול עמ' ל"ו) פי' כי לכל אדם ניתן כוחות רבים מן השמים כדי לעשות רצון ה' ולקיים מצותיו. אך בעת שהאדם משתמש בכוחות אלו למלא תאוותיו או כדי לעבור על רצונו יצב, הרי הסט"א תופס כוחות אלו ממנו והם כאילו שבויים בידו, וצריך עבודה רבה כדי לשחררם ולהחזירם לרשותו. ואיחא בזוהר החדש (שם) וראית בשביה אשת יפת תאר דא היא נשמתא כד"א אשה יראת ה' היא תהלל וכו' ע"כ. והאר"י ז"ל הו"ד בס' ליקוטי תורה (שם) פירש שכשאדם לוחם כדי לפדות את נשמתו הטהורה משבי היצר ולהסיר שמלת שביה מאלוהי, אז יתגלה ויראה להאדם את זהותו האמיתי, ובאותה שעה צודאי תצער בחוכו תשוקה בלתי נשלטת לעלות צעניני רוחניות. ובכדי לשחרר את נשמתו הטהורה, הוא צריך להביאה "אל תוך ביתך וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה וגו'" (שם י"ב), שהוא חתיכת ומניעת המותרות, "והסירה שמלת שביה מעליה", שהוא הלבוש שמלוכלך ממעשי עבירות, ואח"כ "ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים" (שם י"ג), כלומר יעסוק בתשובה בחדש אלול. ונמצא שאפילו מי שהתרגל בעשיית עבירות וסר מהר מן הדרך אשר צויתים, מכ"מ נשמתו עדיין טהורה, שתמיד יש נקודה פנימית שלא נפגע ממעשיו הרעים, ובמלחמה עם היצה"ר בחדש אלול יכול כל אחד לגלות ולפדות אותה הנקודה. וכן כתב השפת אמת (אלול תרמ"ז) וז"ל, והנה מזל אלול בתולה.

היינו שיש נקודה פנימית בנפש ישראל שאין שולט שם מגע נכרי. גן נעול. מעיין חתום. ונק' בתולה וכו' אך לא בכל עת יכולין למצוא זו הנקודה. ועתה הזמן גורם שנתעוררו בני' בתשובה וכו' עכ"ל. וגם פי' בס' נאות הדשא (ר"ה אות ג') בשם האזני נזר ז"ל, שצריך האדם להתחיל לעשות תשובה בצבר שלא נפגם וזה בפנימיות הלז ועמקו. שבאמת אף אם איש ישראל חוטא לפעמים אין החטא מעמקי הלז רק בחיצוניות, אבל הפנימיות של ישראל לעולם טובה היא, וזהו דכתיב "שיר המעלות ממעקים קראתיך ה' וגו'" (תהלים ק"ל, א'), מעומקא דליבא. וכן כתב בס' ליקוטי תורה, לבעל התניא ז"ל, (פר' נצבים דיבור א' אות ג') שגם התקיעת שופר הוא בחינת זעקה מעומקא דליבא מנקודת פנימית הלז שנתגלה בתקופה הזאת.

ד] ארבעים יבנו

נמלא שבחדש אלול בתוך המלחמה עם היצה"ר כל אחד יכול לגלות ולהשיג את הנקודה הטורה שחזוש בתוך לבו. דאיתא בגמ' מכות (כז:): אמר רבא כמה טפשי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה דאילו בספר תורה כתיב ארבעים יבנו (דברים כ"ה, ג') ואתו רבנן צנרו חדא וכו' ע"כ. ומשמע מכאן שכבודו של התלמיד חכם גדול יותר אפילו מכבודו של הספר תורה עצמה, ולכן כל העומד בפני ס"ת ולא בפני גברא רבה מיקרי טיפש, ובפרט מפני שחז"ל הם הם שדרשו והתמעטו את מנין המלקות מארבעים לשלשים ותשע. אך הקשו הראשונים והאחרונים שמצוה להיפוך בהגמ' קידושין (לג:), דאיתא התם, איבעיא להו מהו לעמוד מפני ספר תורה רבי חלקיה ורבי סימון ורבי אלעזר אמרי קל וחומר מפני לומדיה עומדים מפניה לא כל שכן וכו' ע"כ. הרי שדרשינן בקלו"ח שכיון שהייצים לעמוד בפני הת"ח כל שכן שהייצים לקום בפני הס"ת, ומשמע מזה שכבוד הס"ת עצמה עדיפה מעוסקיה. ובס' אמונת עתיך (פר' אחרי מות עמ' מ"ט) כתב ליישב שלעולם כבוד הס"ת חמורה יותר מהכבוד של הת"ח, אבל מכ"מ מי שעומד בפני הס"ת ואינו עומד בפני הת"ח נחשב כטפש. שכתב החיד"א בס' מדבר קדמות (מערי' פ' אות א') ש"טפש" אותיות "פשט", שהאומר שאין לפרש את התורה אלא כפי פשוטו הוא טיפש. והנה מי שעומד בפני הס"ת אבל אינו עומד בפני התלמיד חכם, מתמא טוען ששאני הס"ת שהיא גופא חפלא של קדושה משא"כ התלמיד חכם שהוא אינו אלא בשר ודם. אך החושב כן הוא באמת טפש, שאינו רואה אלא הפשט השטחי של הת"ח, והוא מתעלם מעומקו של התלמיד חכם

והתורה שנגזרה בלבו, שבאמת גם הת"ח הוא חפלא של קדושה וכספר תורה מהלכת. והרי חז"ל כבר לימדו אותנו לראות לא רק את הפשט השטחי של כל אדם אלא את עומק מהותו הפנימי, ולכן העלו שאפילו מי שחטא ונתחייב במלקות אין מכין אותו מ' פעמים אלא ל"ט פעמים, שלעולם יש נקודה פנימית שלא נפגמה ונטמאה מחמת החטא.

שהנה יש להבין אמאי כתבה התורה "ארבעים יבנו וגו'" ולא "שלשים ותשע יבנו" כיון באמת אין לוקים את החוטא אלא ל"ט פעמים. ופירשו המהר"ל צגור אריה (כי תלא שם) והחי' חת"ס (מכות שם) ובתורת משה (כי תלא שם) שישנן מ' דרגות באישיות הרוחנית של כל אחד בישראל, ולכן איתא בגמ' בכורות (כא:): שיש מ' יום ציזירת הולד, וכמו"כ נולד העולם מחדש במשך המ' יום של ימי המבול, וראה צרש"י (בראשית ז', ד'). ומה"ט נמי קבלת התורה ע"י מרע"ה צהר סיני היתה נמשכת למ' יום כנגד המ' שלבים של נשמתו שהוגדרו מחדש ע"י לימוד התורה. ואע"ג דאיתא בגמ' ע"ז (ה:): דלא קאי אינש אדעתא דרביה עד ארבעין שנין, עשה הקב"ה עשה נס וקיימר את גידולו של מרע"ה לתוך מ' יום. והוסיף הגר"מ שפירא, הו"ד בס' שעורי רבינו (חדש תמוז עמ' רס"ז), שאילו לא טעו בני' בחטא המרגלים, היה הקב"ה מוכן לעשות אותו הנס ולהשלים בני ישראל כאומה מבוגרת לאחר המ' יום שחרו המרגלים את ארץ ישראל. אבל כיון שדחו והשמיזו את ארץ ישראל, נענשו "יום לשנה" (במדבר י"ד, ל"ד), כלומר שחזר הדבר למסלול הטבעי, ובמקום מ' יום הרי הוא לקח מ' שנה כדי לגמור את ההתפתחות הרוחנית של העם היהודי. וכיון שיש מ' דרגות באישיות הרוחנית של כל אחד, הרי כשאדם חוטא ומשפיעה לרעה על כל גופו ראוי הוא לקבל מ' פעמים מלקות כדי לכפר ולעלות על כל רמות נפשו. ומה"ט החוטאים והטמאים טובלים במקוה שיש בה מ' סאה, ועושין תשובה בתקופה של מ' יום, מראש חדש אלול עד יו"ט. אמנם חז"ל התמעטו את מנין המלקות לשלשים ותשע, שחז"ל האמינו שאפילו החוטא באופן עקבי לא יכול להשחית את נקודתו הפנימית, ובתוך ליבו עדיין יש אזור אחת שהיא טהורה ואינה זריכה כפרה. ומה"ט נמי כשהטיל הקב"ה על אדה"ר את העונש של "בזעת אפיך תאכל לחם" (בראשית ג', י"ט), לא חייב אותו לעבוד אלא עם הל"ט מלאכות של "ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך" (שמות כ', ט') ולא בעשיית מ' מלאכות, כיון שיש אותה נקודה פנימית שלא נפגם ע"י החטא.

ה] דרוש וקבל שבר

איתח בגמ' סנהדרין (ע.א.) בן סורר ומורה לא היה ולא עמיד להיות, ולמה נכתב דרוש וקבל שכר וכו', עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות ולמה נכתב דרוש וקבל שכר וכו', בית המנוגע לא היה ולא עמיד להיות, ולמה נכתב דרוש וקבל שכר וכו' ע"כ. ותמהו המפרשים, וכי לא די בכל התורה כולה כדי לדרוש ולקבל שכר, הלא גם אם יחיה אדם אלף שנים לא יחסר לו מה לדרוש בחורה, שהיא רחצה מני ים. ועוד הקשו המפרשים על הדין של בית המנוגע, דכתיב "כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע זרעתי בצית ארץ אחזתכם" (ויקרא י"ד, ל"ד), ופרש"י וז"ל, בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות צתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועל ידי הנגע נותן הבית ומוצאן וכו' עכ"ל. ובס' מושב זקנים מצעלי התוס' עה"ת (שם) הקשו שהרי אמרו חז"ל לגבי נגעי צתים "אוי לרשע אוי לשכנו" (נגעים פי"ב מ"ו), הרי שגם נגעי צתים באים על צרות העין ועון לשה"ר, וא"כ האיך יכול להיות שנגעי צתים הם בשורה טובה, אטו יהיה חוטא נשכר. ויש לומר שנגעי צתים באים כדי ללמד להמזרע שאין לדון את חבירו רק כפי החסרונות שלו והמומים השטחיים הנראין לעין, אלא כפי פנימיות הלב. וכמו שיש זהב וכסף טמונים בתוך הקירות של בית המנוגע, ה"ה שיש לכל אדם נשמה טהורה וכחות עזומים אע"ג שכעת הוא אינו נראה מבחוץ. ובכה"ג מוטל עלינו "לדרוש ולקבל שכר", כלומר לדרוש לעיין בחבירו, ולסייע אותו לגלות ולנצל כוחותיו הטמונים בחוכו.

וגם הנה הבן סורר נהרג שהעידה התורה שאין תקוה להצילו ולשקמו, וכמו שפרש"י (דברים כ"א, י"ח) וז"ל ובן סורר ומורה נהרג על שם סופו, הגיעה תורה לסוף דעתו וכו' אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב וכו' עכ"ל. והמטרה להחרים את העיר הנדחת היינו מפני שכל תושביה הם רעים ורשעים לגמרי שמסרו את עצמם לעבודה זרה. ועל זה באה הגמ' סנהדרין ללמדנו, שעיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות וכו', כלומר שלעולם לא תהיה עיר ותיבאר שאין להם איזה זכות או איכות חיובית. וגם בן סורר ומורה לא היה ולא עמיד להיות, שאסור לנו להתייחס משום ילד, שלעולם לא תהיה ילד תועה שאין תקוה להצילו ולהחזירו לדרך התורה והמצוות. אבל א"כ למה נכתבו מצוות אלו, ומה הם באים ללמדנו, ועל זה השיב הגמ', "דרוש וקבל שכר וכו'". כלומר שאנו מצויים לדרוש לעיין ולחקור בכל עיר ועיר, ובכל ילד וילד, למצוא את הזהב וכסף הטמונים בתוך קירות לבס. שיש לנו חיוז לסייע לכל "האצדים בארץ אשר והנדחים בארץ מצרים וגו'" (ישעיה כ"ז, י"ג) למצוא את הנקודה הפנימית שלהם, ולגלות ולפדות את הנשמה הטהורה שנשצית בקרצם. ואם אנו יוצאים להלחם עם היצה"ר בחדש אלול, אז הקב"ה מצטיח לנו שאנו יכולים להצליח לשחרר את הכוחות שלנו מיד היצה"ר, ולגלות את הנשמה הטהורה שיש בעומק לבנו ולב כל ישראל. ובזכות זה אי"ה הקב"ה יכתוב ויחתום אותנו לשנה טובה ומתוקה, ויזכה כלנו לראות החזרת הציהמ"ק ויקיים בנו הכתוב, "והיה ציוס ההוא יתקע בשופר גדול וגו' והשתחוו לה' בהר הקדש צירושלם" (שם).

